

НОАМ ЧОМСКИ

ОКУПИРАЙ

Occupy!
Noam Chomsky

Copyright © 2012 by Noam Chomsky
All Rights Reserved. Всички права запазени!

© Цветелина Тенекеджиева, превод, 2013 г.

© Станислав Иванов, корица, 2013 г.

© Книгоиздателска къща „Труд“, 2013 г.

ISBN 978-954-398-310-0

Ноам Чомски

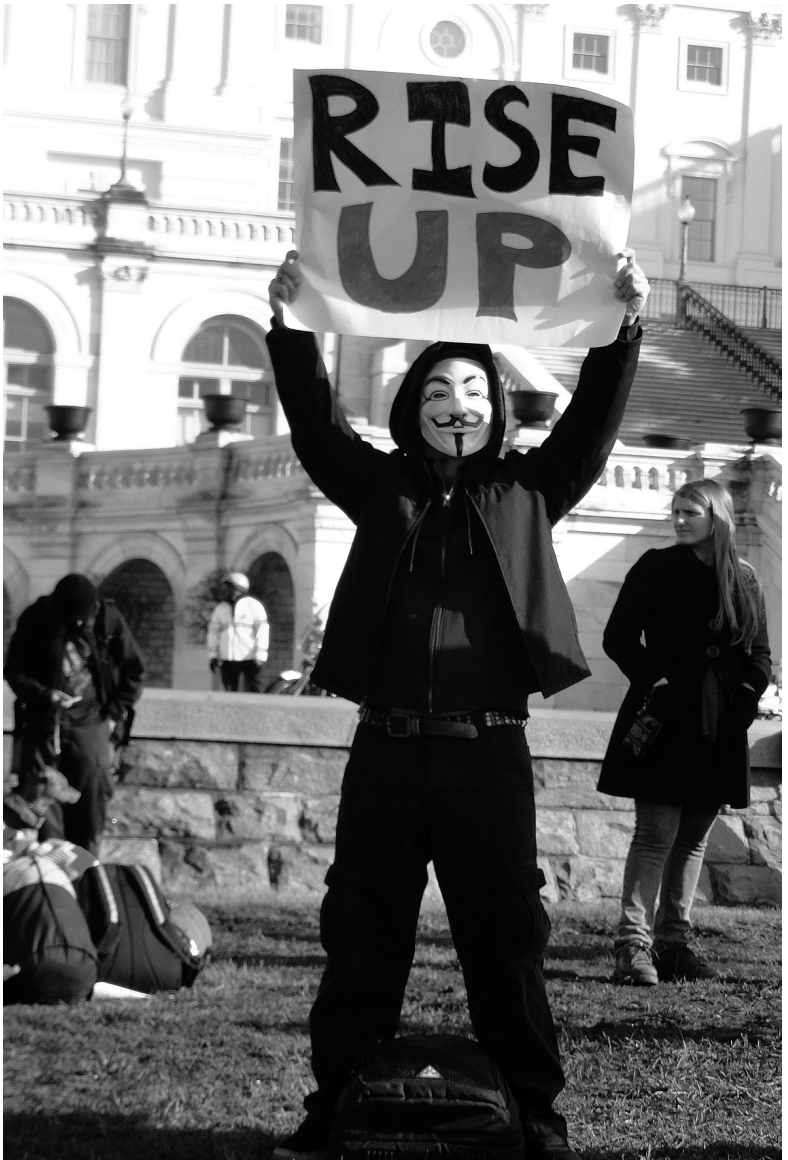
ОКУПИРАЙ

Превод от английски
Цветелина Тенкеджиева

Книгоиздателска къща **trud**
София, 2013

Посвещава се на 6705-те човека, арестувани до момента заради участието им в движението „Окупирай“ – от първите 80, задържани по време на протестите в Ню Йорк от 24 септември 2011 г., до жената, арестувана в Сакраменто на 6 март 2012 г., защото хвърляла цветни листенца.
Нека редиците ни нарастват и заякват.*

* Тори Ван Ут, „Демонстрантка от движението „Окупирай“ арестувана, защото хвърляла цветни листенца от балкона на ротондата Капитолий“ („Сакраменто Бий“, 6 март 2012 г.)

Бележка на редактора

„Окупирай“, по думите на Ноам Чомски, „е първата масирана реакция на обществото срещу трийсетгодишната класова война“, подклаждано от народа движение, започнало в Ню Йорк сити на 17 септември 2011 г., и лавинообразно разгърнало се из хиляди места в световен мащаб. Макар че повечето от първородните сцени на бунта са потъпкани от полицейските набези, до началото на 2012-а движението вече не окупира само палатковите лагери, но и националното съзнание.

В беседите си Чомски изтъква, че едно от най-знаменитите постижения на движението е фактът, че подсигурява място на въпроса за хорското неравноправие в дневния ред на държавата, повлиявайки медийния свят, обществената мисловност и самия език. Цитирайки доклад от януари 2012 г. на американския изследователски институт „Пю Рисърч Сентър“ за общественото мнение по темата на класовите конфликти в рамките на САЩ, Чомски отбелязва, че дискриминацията „е достигнала висоти без прецедент в държавната история“. Според данни от проучването около две трети от американския народ живее с убеж-

дението, че съществуват „много силни“ или „силни“ конфликти между богатите и бедните прослойки – 16-процентов ръст в сравнение с данните от 2009 г.*

До началото на 2012 г. твърдението, че „Окупирай“ е трансформирало националния диалог, вече се е превърнало в клише. Фактите говорят! Затова е важно да отдадем почит на всички хора, които се преселиха по палатковите лагери, участваха в протестите и дори попаднаха зад решетките в името на каузата. Над 6705 човека от 112 американски града са арестувани до този момент**. Вече ежедневно наблюдаваме повишения интерес на медиите към проблемите на несъответствието в приходите, както и вестникарски статии със заглавия, отразяващи лингвистичните особености на движението. Например на 15 февруари 2012 г. вестник „Ню Йорк Таймс“ публикува статия със заглавие: „Защо Обама ще се присъедини към 99-те процента.“*** Манипулирането на вестникарски заглавия не е основна цел на движението, но подборът на думи е показател за това, че насоката на наратива може да бъде променена – а това постижение бележи и първата крачка към всеобхватна трансформация.

*Рич Морин, „Все по-голям дял от американското общество разпознава конфликта между богатите и бедните“ („Пю Рисърч Сентър“, 11 януари 2012 г.).

**oscuryArrests.com редовно публикува данни за броя арестувани демонстранти на „Окупирай“ след 17 септември 2011 г., както и информация за датата и мястото на арестите.

*** Нейт Силвър, „Защо Обама ще се присъедини към 99-те процента“ (онлайн издание на „Ню Йорк Таймс“, 15 февруари 2012 г.)

Безправното положение на лишените от средства, на лишените от глас, на лишените от достъп до властта, на игнорираните поколения наред се е превърнало в средоточие на национално внимание и широкообхватно негодувание. Житейските им истории получават гласност, а всеки осведомил се гражданин няма как да не изпита възмущение от неправдата, спохождаща милиони хора в една икономика, десетилетия наред скроявана според нуждите на заможните. Поредният скорошен пример: „Ню Йорк Таймс“ неотдавна публикува водеща статия за възрастна двойка от Диксфилд, щата Мейн, която не смогнала да покрие сметките за отоплението. Когато в разгара на зимата натрупаните им задължения достигнали 700 долара, петролната компания прекъснала отоплението им, напълно съзнавайки, че крайната мярка може буквално да доведе до смъртта на двама човека. Директорът на компанията заявил, че имал „угризения на съвестта заради решението си“, и когато приключил телефонния си разговор с двойката, си казал наум: „Дали няма да ги открият премръзнали от студ?“*

В същия брой, само няколко страници по-нататък, намираме статия, посветена на изказването на мултимилонера Мит Ромни, че не изпитвал „опасения за съдбата на най-бедните“, понеже за тях била предвидена „спасителната мрежа“. Журналистът откликва на думите му по следния начин: „Откъде да започна? Първо на първо, докладът на Центъра по бюджетни

* Дан Бари, „В земята на петрола студ смразява сърцето“
(„Ню Йорк Таймс“, 3 февруари 2012 г.)

въпроси и политически приоритети, обнародван миналия месец, сочи, че бюджетните предложения на Ромни ще направят на пух и прах въпросната спасителна мрежа.“*

Как се стигна дотук? „Не тънем в мизерията на Третия свят“, твърди Чомски, „но и не можем да се похвалим с благосъстоянието, полагащо се на едно богато общество, реално най-богатото в цял свят, чийто народ вижда богатствата навсякъде около себе си, но не и в собствения си джоб.“ Освен това Чомски отдава заслуженото на „Окупирай“ за популяризирането на проблема. „Не е пресилено да се каже, че го превърнаха в стандартна тема на диалог. Дори терминологията на движението вече е общоприета. Това е значим прелом.“

Инициатори на прелома са членовете на „Окупирай“, променили историята с непреклонните си и все по-иновативни действия в стотици градове, включително окупирането на жилища с просрочени ипотeki и осуетяването на търгове, където заграбените домове на хората се продават на човека, предлагащ най-висока цена.** Тези им действия не само излагат на прицел коравосърдечността и безчовечността на

* Чарлс М. Блоу, „Ромни, богатите и бедните“ („Ню Йорк Таймс“, 3 февруари 2012 г.) – статия, цитираща Ричард Коган и Пол Н. ван де Уотър, „Бюджетните предложения на Ромни предполагат солидни съкращения в сферата на „Медикейър“, „Медикейд“ и други невоенни разходи“ (доклад на Центъра по бюджетни въпроси и политически приоритети, преработен на 16 февруари 2012 г.).

** Алисън Килкени, „Доклад: 26 арестувани при окупация на търг на взети от банката домове“, 27 януари 2012 г., списание „Ин Дийз Таймс“.

системата, но и даряват благотворна солидарност на онеправданите.

Чомски се обявява за множеството съществуващи варианти и възможности за промяна в системата и сочи примери, в които идеологията на движението вече е съумяла да повлияе на плановете, дебатите и решенията на голям брой общински съвети. Един такъв случай е Решение 1172 на Нюйоркския общински съвет, което официално се противопоставя на съдебното третиране на фирмените организации като частни лица и настоява за придвижването на конституционна поправка, налагаща перманентна възбрана. Решението очертава ясни разделителни граници между правата на корпорациите и правата на гражданите и дава своя дан към порива на постоянно разрастващия се списък от градове – включително Лос Анджелис, Оукланд, Олбъни и Боулдър, – приели подобни решения*.

Под успеха на „Окупирай“ е залегнала педантичната съсредоточеност към ежедневните организационни въпроси. Мащабни протести, гражданско неподчинение, арести – всичките са ключови елементи от стратегията на движението, но рутината на дискусииите, работните групи и общите събрания съставляват дълбоката структура, разполагаемата мощ, даваща численост и тласък на вълната „Окупирай“. Трибуните са многобройни – стотици, дори хиляди. В Ню Йорк сити например съществува „Окупирай

* Бейли Маккен, „Градове и щати приемат решения срещу корпоративното оличностяване пред съда“ (4 януари 2012 г.), civSource: <http://civsource-online.com/2012/01/04/cities-states-pass-resolutions-against-corporate-personhood/>

Уолстрийт“, но и „Окупирай Бруклин“, „Окупирай Сънсет Парк“, „Окупирай Бронкс“, „Окупирай Лонг Айлънд“, „Окупирай гетото“ и колежански организации като „Окупирай Колумбийския университет“. Интернет пространството също взема дейно участие със сайтове като *InterOccupy.org*, които обединяват окупационните сили от цялата страна и спомагат организирането на регионални сбирки, стратегии и масови действия.

Един от най-забележителните факти е, че напук на така наречените от Чомски „неизбежни репресии“ – давлением на полицейското насилие, масовите арести, изфабрикуваните обвинения, спъващите наредби, постоянния надзор, подривната дейност и щурмовете – движението продължава да се разраства, окупирайки нови фронтове: от вътрешните квартали и регионалните съдилища до залите на Конгреса. Дори самото упорство срещу лицето на репресията е завидно постижение. С присъствието си в стотици градове, с нарастващия брой арести и амбициозните планове за действия преди и след президентските избори може да се каже, че движението окупира и съдебната система, заемайки активна позиция срещу политическите подбуди на правителствения натиск.

Неотстъпчивостта и разгръщането на движението демонстрират до каква степен масите са загубили вяра в отзывчивостта на системата спрямо нуждите на обикновения човек. Икономическата криза е пряко свързана с кризата в демокрацията. Първата е стигнала такива дълбини, че голяма част от политиците вече дори не крият факта, че не се вслушват в народния глас. По време на републиканския президентски де-

бат, арбитриран от телевизионния водещ на Си Ен Ен Андерсън Купър, например, към един от кандидатите беше отправен въпрос, свързан с имиграцията. Когато представителят игнорира въпроса и опита да смени темата, Купър го притисна да отговори. Незачитайки Купър, политикът се озъби: „Ваша работа е да задавате въпросите, моя – да отговарям както сметна за добре“, навличайки си гневни възгласи от страна на публиката*.

Гневните възгласи обаче не са достатъчни. Именно откритото несъблюдаване на обществените интереси, изискването за прозрачна дейност и придържането към истинските демократични принципи от страна на политиците са причините, подтикнали хора с всякакво обществено положение да лагеруват на вятъра, снега и дъжда и под заплаха от сълзотворен и лютив газ, зашеметяващи гранати, белезници и престой зад решетките. Народът се пробужда и излиза на улиците. Блокира мостове и пристанища. Тръгва на протести, сформира групировки, обосновава свои собствени медии, най-сетне извисява глас, най-сетне го чуват. Протестните шествия и гражданското неподчинение в наши дни образуват променливата повърхност на нещо много по-дълбоко и могъщо: набиращ скорост обществен бунт, приел за свои оръжия прозрачността, демокрацията и ненасилствените директни действия. Вълната се разлива по улиците ни от септември 2011 г. и продължава да вилнее с пълна мощ.

* Емили Рамшоу и Джей Рут, „Чисто нов Рик Пери се явява на републикански дебат“ („Тексас Трибюн“, 18 октомври 2011 г.).

Неангажирано с издигането на лидери и издаването на дефинитивен списък с искания, движението „Окупирай“ олицетворява една демократична идеология, в основите си противодействаща на общественото управление чрез корпоративното кормило, спонсиращо политическа система, която служи на богатите, загърбва бедните и си запазва правото да отговаря на народните питання по сценария на споменатия президентски дебат: както сметне за добре.

Вместо „да остави проблема в ръцете на пазара“, същите онези вещи ръце, които „решиха“ проблема на възрастната двойка от Мейн, народът настоява за нов подход към нередностите и търси вътре в себе си упорството и иновативната мисъл, необходими за изграждането му. Зараждащата се реформа в народосъзнанието е съществена и само крачка я дели от една по-дълбочинна, по-капитална трансформация. Хората постепенно осъзнават, че така необходимата промяна няма да ги споходи с чужда помощ, с помощта на корпоративно финансираните политици, нито пък единствено чрез гласуване. Правителството на Обама може и да се е доказало като по-достойно от това на Буш, но до ден-днешен не е постигнало онова, което милиони американски гласоподаватели, моя милост включително, искаха и продължават да искат – спасителната „промяна, в която можем да повярваме“.

Може би най-радикалното послание на движението е призивът да променим самите себе си, всеки индивидуално – на работното място и като член на обществото. Чомски засяга темата в дискусиата си за нуждата от преосмислянето на идеи като тази за

прираства. Продължим ли да се домогваме към доминиращите модели, твърди той, ще заприличаме на „леминги, хвърлящи се от скала“. Затова приканва членовете на движението да не спират с разпространението на идеи, свързани с „различния начин на живот“, основан не върху максимизирането на покупателната ни способност, а върху „максимизирането на важните за живота ни ценности“. Оставим ли промяната в ръцете на чиновниците, избрали сме пътя на лемингите. Никой няма да свърши работата ни вместо нас. Както е казала чернокожата поетеса феминистка Джун Джордан: „Ние сме онези, които чакаме от толкова време“.

„Окупирай“ посочва демократичния подход като най-целесъобразен изход от ситуацията и провежда пропагандата си чрез преки действия. По думи на представител на нюйоркския клон на движението: „Чрез взаимния ни, нейерархичен и масов модел на самоуправление буквално полагаме основите на един нов свят, съграждайки го тук и сега – резултатите са налице“. На практика моделът е трудно постижим и в момента бушуват множество дебати около въпроса кои форми на демокрацията, масовото участие и представителството са най-малко податливи на корупция и корпоративно влияние.

Опълчването срещу корпоративните машинации спрямо икономиката изважда на бял свят обвързаните структури на културния империализъм и социалния контрол, процес, който води до по-задълбочени дискусии. „Как съвместно да преодолеем бариерите и напрежението и да се превърнем в целеустремено, стабилно, дълговременно движение?“ – пита Чомски.

„Как да се сплотим в многослойно, но и еманципирано обединение?“ – пита Анджела Дейвис. *Как да станем едно цяло?*

В духа на тези въпроси и многостранните им отговори – генерирани по общите събрания, протестите, проявите на гражданско неподчинение, в пресата, по радиовълните, по улиците, през граница, на голям брой езици, в затвора, в съдилищата и в свободните „окупирани“ територии – „Поредица памфлети“ на списание „Оупън“, основано през 1991 г., за да даде гласност на демократичните движения, си партнира с бруклинската група за подкрепа на имигрантите „Аделанте Алайънс“ в учредяването на издателска къща „Зукоти Парк Прес“ (*Zuccotti Park Press*) и издаването на „Окупираните масмедии: Поредица памфлети“. Настоящата публикация е първият памфлет от поредицата: сборник от дискусии и беседи с участието на Ноам Чомски по темата на движението, посветено на паметта на Хауърд Зин.

Макар че в Ню Йорк е зима, стремежът ни е тези малки издания да послужат като семената на едно ново бунтовно съзнание, от което ще разцъфне истинската, красива американска пролет. Както е написал Зин: „Там, където е налице напредък, където неправдата бива потъпквана, знайте, че народът е действал като съвкупност от граждани, не от политици. Не се е оплаквал бездейно. Трудил се е, упорствал е, обединявал се е, въставал е дори, за да привлече вниманието на властимащите. И ние така трябва да постъпим. Някои ще попитат: „Е какво толкова очаквате да постигнете?“. Отговорът е: „Очакваме да постигнем много“. Други ще ни подиграт: „Го-

леми фантазъори сте май?“. Отговорът ни е: „Да, фантазъори сме. Искаме всичко“.

На крилете на точно тази мисловност, на будната мисловност на Хауърд Зин, ви каним да се присъедините към нас в сътворяването на новия ни проект.

И нека разцъфнат 10 милиона цветове.

*Грег Руджеро
12 март 2012 г.*